

Aprindeți torțele dreptului să lumineze Națiunea Română

Prof. univ. dr. av. Ioan CHELARU

Președinte al Academiei de Științe Juridice din România

Uneori, ne oprim din drumul nostru efemer pentru a construi și a înălța noi începuturi, marile începuturi, ce vor rămâne pentru cei care vor veni în urma noastră. Marile începuturi, despre care se va scrie peste ani, despre care se va vorbi cu emoție și cu admirație, așa cum azi și noi ne adunăm pentru a ne aminti și a cinsti fondatorii de ieri. Pentru că doar aceste construcții admirabile ale minții omenești străbat secolele pentru a duce mai departe principiile umanității. „*Fiecare început este o consecință – fiecare început încheie ceva*”, spunea **Paul Valéry**.

Astăzi, am primit din partea colegilor o „grea misie”. Aceea de a scrie un „Cuvânt-înainte” la prima lucrare elaborată sub egida Academiei de Științe Juridice din România. Este vorba de primul „anuar” al Academiei. Și pentru că este începutul, apreciez că trebuie să vorbim despre construcția Academiei. Ca atare, cred ca ar trebui să discutăm în această cheie.

Poate, nu întâmplător acest început s-a scris în 2015, la 25 de ani de la Revoluție, într-o Românie europeană, cu o democrație oarecum consolidată. În România în care se fac eforturi disperate și din păcate disperate, ca justiția să își ocupe locul firesc. Atunci a fost elaborată la inițiativa unui grup de inimoși și vizionari colegi juriști **Legea nr. 139/2015 privind înființarea, organizarea și funcționarea Academiei de Științe Juridice din România**. Se simțea nevoia și era momentul să avem un for de consacrare a „excelenței în cercetare și în creație”, de cristalizare a perspectivei teoretice asupra dreptului și de cunoaștere a dreptului ca fenomen social în dinamica sa actuală – prin practicieni, un pilon al cercetării dirijate, și de ce nu, un participant activ la viața juridică a societății românești și europene cu o gândire influentă și definitorie. Pe foarte scurt spus, așa s-a născut Academia de Științe Juridice din România.

Astăzi, după câțiva ani, cred cu tărie că Academia de Științe Juridice din România trebuie să îndeplinească năzuințele, speranțele și proiectele celor care văd mai departe rolul acestui for, valențele lui. Academia se dorește și trebuie să fie un excelent mijloc de ridicare a statutului intelectual și de recunoaștere a rolului juristului în societate, de afirmare a specificității activității juristului în spațiul academic și de ocupare a locului convenit în areopagul cultural-științific al țării. Am apreciat întotdeauna și am spus-o de nenumărate ori, că România modernă nu poate exista fără elite juridice, iar elitele, intelectualii, oamenii valoroși, instruiți în universitățile românești sau în marile universități ale lumii au nevoie de o **Agoră**, iar Academia și-a propus să aibă această menire, doar așa putând îndeplini rolul său primordial atât de necesar construcției viitorului acestei națiuni.

Prin înființarea Academia de Științe Juridice din România s-a reușit, cred, un prim pas către coagularea incipientă a „creierelor” care elaborează concepte juridice din toate domeniile dreptului și din toate profesiile juridice, în scopuri ce țin de înfăptuirea statului de drept. Este nevoie, mai mult decât oricând, de o implicare mai puternică, mai responsabilă a noastră, a celor ce suntem în prezent aici, implicare care înseamnă existența unui nivel înalt de competență în evaluarea fenomenelor juridice și sociale, în procesul elaborării actelor normative, pe fondul unei crize evidente a participării specialiștilor consacrați ai dreptului, elaborarea și furnizarea de evaluări, de puncte de vedere, de opinii juridice, de expertize, în promovarea,

dezvoltarea, sprijinirea și protejarea științelor juridice și a învățământului superior juridic sub toate formele sale.

Eu, unul, absolvind o universitate de prestigiu, prima înființată în România de însuși Alexandru Ioan Cuza, în „leșii” dulcilor noastre vise de tinerețe și de voință, v-am provocat acum pe toți colegii să dăm cele mai frumoase daruri și pilde acestui nou mare început, acestei Academii, ai cărei părinți suntem. Și ne dorim să fim buni părinți, buni *pater familias* și nu niște părinți vitregi, mai puțin responsabili.

O întrebare care mi s-a adresat mereu de la apariția legii de înființare și care desigur în timp a devenit un fel de obsesie: Ce facem cu această nou-nouță academie juridică (AȘJR) apărută? Aceasta în condițiile în care societatea ne amintește mereu că avem o Constituție imprecisă sau că Legile organice prin care s-au elaborat Codurile fundamentale nu au trecut prin dezbaterile deseori exigente și constructive ale Legiutorului. Cu alte cuvinte, nu credeți că, voi, juriștii acestei țări, purtați vreo vină pentru situația existentă?!?! Una chiar foarte mare? Am ajuns, datorită modului „pe fugă” – sau „pe genunchi” al elaborării actelor normative în ultimii ani, să fim preocupați de probleme de genul: Cum recunoaștem Cuvântul Legii? Unde se regăsește Logica ei mută, discretă, nepieritoare ca judecata lui Solomon? Unde este acronima Lex-ului, legii, legiutorului, legislativului? Unde regăsim sensul cuvântului și al judecății minților limpezi ale inițiatorilor? Conștienți fiind trebuie să recunoaștem că nu suntem Solomon, pentru că nu avem nici Aurul și nici Puterea lui. Dar suntem juriștii acestei țări, universitari, magistrați, avocați, notari, poate nu de nivelul lui Cicero, sau Demostene, dar suntem în stare și ținem la vorbirea elegantă și eficientă pentru Om, pentru interesul său chiar personal, pentru persuasiune, mai ales când este vorba de drepturile și libertățile sale.

Și acum, schimbând parțial aria mesajului: Ce a ajuns Știința dreptului? Ce a ajuns Litera Legii, virgula, punctul, conjuncția, enumerarea, excepția, silogismul, sistemul legislativ? Unde oare am mai putea găsi ceva asemănător cu Legea celor 10 Table? Unde sunt principiile din dreptul roman? Eu cred cu tărie că, așa cum nu poate dispărea vreodată viziunea lui Aristotel din logica și matematica lumii, tot așa nici Ulpian și deciziile, zicerile și comentariile sale de la temelia dreptului, pentru că orice sistem de drept al Lumii nu se poate stinge niciodată și oricât de „mobilați” intelectual și moderni am fi în aplicarea inteligenței artificiale, nimeni nu va putea vreodată reinventa dreptul! Ca să nu mai vorbim despre faptul că după generații de „cunoscători” ai literei și spiritului legii, în practică și teorie, după multă pregătire, experiență, cunoaștere și suferințe, poți ajunge la Conștiența de Apărător al Legii, al cuvântului Ei sacru. Mai are lumea justiției omenie? Chiar îmi place să cred că putem strânge o mână și că putem admira frumosul din om, indiferent de cum e. Egali, egali dar diferiți.

În final, îl întreb și eu pe OM. Cu îndoială, referitor la tot ce se întâmplă azi. Și de-am pleca de la vorbele lui Aristotel: „îndoiala este începutul înțelepciunii”, poate mâine vom fi mai înțelepți, mai uniți și mai mulți sub acoperișul acestui nou început – Academia.

Să nu regretăm niciodată clipele ce tocmai au trecut

Prof. univ. dr. habil. **Bogdan Liviu CIUCĂ**
vicepreședinte Academia de Științe Juridice din România

Experimentăm cu toți teama și îngrijorarea provocată de vremuri și evenimente pe care nu ni le-am putut imagina. Acestea au venit peste noi, blocând sau întârziind proiectele personale sau profesionale în care suntem implicați.

Unul dintre proiectele afectate este cel al Academiei de Științe Juridice din România, care reușește totuși cu decență și echilibru să traverseze această perioadă ostilă.

Constituirea secțiilor, Ședințele Consiliului Științific, Reuniunea de la Panciu, Școlile de vară de la Cheia, realizarea unor studii și cercetări și publicarea unor articole sub egida Academiei de Științe Juridice din România precum și realizarea acestui anuar sunt parte din activitățile prin care Academia de Științe Juridice marchează spațiul de cercetare teoretică și aplicare practică a științelor juridice.

Fără să vreau, rememorând epopeea legislativă a nașterii Academiei Juridice, îmi amintesc de Seneca care susținea că „succesul în mare parte stă în voință și perseverență”. Realizez, astfel, că parcă vrând să-l confirmăm pe marele gânditor în zicerile sale, am reușit prin perseverență să depășim aproape opt ani de proceduri legislative, ajungând în final ca proiectul de lege prin care Academia de Științe Juridice din România a luat naștere să obțină în plenul Camerei Deputaților unanimitatea, atât de rar întâlnită în activitatea legislativă.

Lăsându-mă purtat de amintirile născute cu privire la acest parcurs legislativ, sunt recunoscător celor care au susținut cu generozitate proiectului și încerc să înțeleg unele poziții ostile care în timp s-au estompat, iar astăzi au dispărut.

Am avut șansa și privilegiul de a iniția acest proiect în calitate de Președinte al Comisiei Juridice, de disciplină și imunități din Camera Deputaților, și, din această perspectivă, cunoscând în detaliu istoria acestuia, cred că este momentul să fac o reverență imaginară, dar sinceră, amintind de implicarea încă din faza de proiect al inițiativei legislative a regretatului prof. univ. dr. Ion Dogaru – membru corespondent al Academiei Române –, care împreună cu prof. univ. dr. Ovidiu Predescu și prof. univ. dr. Mircea Duțu au contribuit decisiv în realizarea formei finale a textului ce urma să devină Legea nr. 139 din 10 iunie 2015. Trebuie apreciat și recunoscut suportul eficient și util primit în etapa legislativă ce s-a consumat în cadrul Senatului, suport oferit fără ezitare de către prof. univ. dr. Ioan Chelaru – vicepreședinte al Senatului la acea dată – și cred că este obligatoriu să amintim echilibrul și tactul cu care dna prof. univ. dr. Brândușa Ștefănescu a condus prima ședință a Academiei de Științe Juridice, ședință de constituire a organelor de conducere.

Trebuie să recunoaștem că după consumarea acestui periplu legislativ complicat, etapa constituirii structurilor și impunerea publică a Academiei de Științe Juridice din România nu ar fi fost posibilă fără suportul vital oferit de cei mai apreciați specialiști din lumea dreptului. Amin-tim în acest context, cu respect, pe:

- prof. univ. dr. Marin Voicu;
- prof. univ. dr. Nicolae Popa;
- prof. univ. dr. Tudorel Toader;
- prof. univ. dr. Ioan Leș;

- prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănișor;
- prof. univ. dr. Cristian Ștefan Ionescu;
- prof. univ. dr. Marian Nicolae;
- prof. univ. dr. Florin Streteanu;
- prof. univ. dr. Irina Zlătescu;
- prof. univ. dr. Mona-Lisa Belu Magdo;
- prof. univ. dr. Gheorghe Buta;
- prof. univ. dr. Viorel Roș;
- prof. univ. dr. Ștefan Deaconu;
- prof. univ. dr. Constantin Duvac;
- regretatul prof. univ. dr. Ion Muraru.

Menționăm că la cei menționați în scurt timp s-au alăturat o foarte importantă listă de personalități care au marcat semnificativ și profund știința dreptului.

Jim Brishop scria, într-o cugetare celebră, că „nimic nu este mai îndepărtat decât clipa care tocmai a trecut”. Provocat de această zicere profundă cred asumat că nu avem dreptul să risipim această valoroasă resursă: timpul!

Cred că ceea ce este mai valoros și important în activitatea Academiei de Științe Juridice urmează să vină. Când și cum, depinde de noi. Depinde de noi toți la un loc și de fiecare în parte! Cred că decența cu care s-a depășit această perioadă complicată reprezintă de fapt fundația pe care vom construi implicarea Academiei de Științe Juridice într-o cetate ce are nevoie, astăzi mai mult ca oricând, de principii, valori și modele.

Să ne implicăm dar în dezvoltarea Academiei de Științe Juridice din România cu toată dragostea și pasiunea pentru științele juridice, cu toată energia și cu toată expertiza. Astfel ne vom oferi șansa de a marca viitorul, de a contribui la realizarea unui spațiu în care prin știința dreptului se vor putea promova soluții de consolidarea a unei societății în care principiile și valorile fundamentale vor fi dedicate omului și nu vor putea face obiectul vreunui compromis.

Mark Twain declara că este interesat de viitor, deoarece viitorul este locul în care ne vom petrece tot restul vieții. Să contribuim deci și noi cu bună-credință la viitorul Academia de Științe Juridice și să nu regretăm, din perspectiva acestui generos proiect, niciuna dintre clipele ce tocmai au trecut.

Stimați membri ai Academiei de Științe Juridice, Dragi amici într-un juris-prudență,

Prof. univ. dr. **Dan Claudiu DĂNIȘOR**
Vicepreședinte, Academia de Științe Juridice din România

Vă rog să îmi îngăduiți câteva gânduri cu privire la rostul, și deci îndreptățirea de a fi, a academiilor în general și a unei academii de științe juridice în particular.

Academia își datorează numele unui erou al păcii – *Academos* –, care a salvat Atena antică de la război, decizând, contra propriului rege și în pofida fidelității față de grupul său identitar, să satisfacă cererile unor străini, pentru că ele erau *juste*. Academia este, așadar, de la origini, o instituționalizare a «prudenței» în detrimentul violenței, o instituționalizare a dialogului în detrimentul impunerii unilaterale a voinței. Conceptul însuși de academie implică prioritatea justului, atât în fața politicului, cât și în fața identitarului. Funcția academiilor este de a stabili, printr-un dialog între oamenii prudenți, normalitatea, de a oferi norma într-un domeniu. În consecință, orice academie este o instituție normativă. Ea veghează mai întâi de toate la faptul că prudența se impune în fața aventurilor, indiferent dacă acestea privesc cunoașterea, politica sau sentimentele identitare. Ea este prin ea însăși o «prudență» normativă, o *juris prudentia*. Privită din acest unghi de vedere, orice academie este una juridică. În România, cu câțiva ani în urmă, legiuitorul a decis instituționalizarea unei academii specializate, cea a științelor juridice. A fost o probă a recunoașterii importanței prudenței juridice într-o societate în care statul trebuie să fie «de drept», iar această sinteză a mijloacelor juridice de protecție drepturilor și libertăților individuale trebuie să fie prioritară față de mijloacele de exercitare a puterii politice, chiar dacă acestea sunt democratice.

Rostul acestei Academii poate părea părea unora încețoșat, căci o jumătate de secol de totalitarism i-a făcut pe mulți să uite care a fost rolul juriștilor în edificarea societății moderne, cea la care noi încercăm să ne reconectăm astăzi, după o revoluție anti-totalitară. Cred că o reamintire ar fi, deci, utilă.

Trecerea de la feudalism la modernitate a început în secolul al XII-lea, odată cu mișcarea de emancipare a dreptului față de nobilime, de cler și de monarhi. Dreptul nu mai era înțeles de acum ca o creație a puterii, ci era «descoperit» de juriști în natura lucrurilor, era «natural». Acest tip de drept era o limită a oricărei puteri politice. El era un fel de «filosofie» normativă, care trebuia să îi orienteze pe cei care produceau normele, pe «guvernanți», indiferent de modul în care ar fi fost creat sau legitimat guvernământul. În acest fel original, el era obligatoriu, dar nu pentru că era impus prin constrângere de vreun suveran sau stăpân, ci pentru că nimeni, indiferent de poziția lui în ierarhia socială, indiferent cât de mare ar fi fost puterea sa, nu putea încălca legile naturale. Nimeni nu putea ordona nimic contra naturii lucrurilor. Acest drept universal, mult mai complex decât cutumele medievale, cerea o interpretare științifică, bazată pe o studiere sistemică a surselor, pe o «metodologie» juridică. Este tocmai această nevoie de interpretare savantă a surselor juridice cea care a determinat autonomizarea științei dreptului, atât față de teologie cât și față de retorică. Cu timpul, această știință juridică autonomă, studiată în școli de drept din ce în ce mai bine structurate și mai influente, va dobândi statutul de filosofie morală a societății, una care va înlocui morala religioasă ca fundament al ordinii. Consecința structurală pentru societățile în curs de modernizare a fost apariția unei nobilimi a dreptului. Pe

măsură ce creștea numărul de specialiști în drept, juriștii cereau, orgolioși, să fie numiți nu maestri, ci *domini* sau seniori. Aceasta însemna că ei preluau un titlu care era în mod normal rezervat celor care reprezentau clasele conducătoare în cursul primei părți a Evului Mediu, nobilii și prelații. Începând cu secolul al XII-lea, celor două cavalerii care existau până atunci (*militia armata* a cavalerilor și *militia inermis* sau *celestis* a clerului) li se adaugă o a treia, care era cavaleria juriștilor, *militia legum* sau cavaleria dreptului. Această nouă nobilime, juridică, care «stăpânește» dreptul, cum celelalte stăpâneau puterea, respectiv salvarea sufletelor, va tenta și, cu timpul, va reuși, să impună un nou tip de constituție a societății. Noua constituție a puterii, o constituție prin natură juridică, este bazată în esență pe ideea că nici nobilii, nici clerul, nici regele nu mai sunt «stăpânii» dreptului, că dreptul, bazat pe natura lucrurilor, pe legea «naturală», este autonom față de ei și li se impune. Teoria suveranității, forțată de juriști, de noii «filosofi» ai noii «morale» publice, stă la baza acestei constituții. Ea presupune că puterea suverană este o putere «de drept», exprimată și încadrată juridic. Ea nu mai este o putere care face *ce vrea*, ci una care face *ce trebuie*, una situată în sfera dreptului, nu în sfera politicului. Puterea suverană este cu necesitate o «stare de drept» și nu puterea unui stăpân.

Filosofia și știința dreptului au fost, așadar, constitutive pentru societatea modernă. Rolul lor, forjat odată cu modernitatea însăși, trebuie să rămână, atâta vreme cât societatea se vrea modernă, cel de a limita puterea, indiferent de forma manifestării ei. Juriștii trebuie să fie în continuare acei «cavaleri» care protejează, prin juris-prudență, oamenii și drepturile lor contra aventurilor puterilor politice. Rostul Academiei lor trebuie să fie cel pe care l-a jucat *militia legum* în perioada modernizării societăților noastre, încadrarea cavalerismului juridic, adică a acțiunii dezinteresate și imparțiale de protejare a *subiecților*, care, tocmai datorită acestei protecții, nu mai sunt *supușii* vreunui stăpân, ci sunt *sui iuris*, sunt *proprii lor stăpâni*.

Înființarea Academiei de Științe Juridice din România: un eveniment de excepție pentru societatea românească

Prof. univ. dr. h.c. **Ioan LEȘ**
Vicepreședinte, Academia de Științe Juridice din România

Înființarea Academiei de Științe Juridice din România, în anul 2015, a constituit un eveniment așteptat de lumea juridică din țara noastră, iar promotorii acestei minunate inițiative au dorit să reia tradițiile Academiei de Științe Morale și Politice, desființate în urmă cu mai bine de o jumătate de secol, de cei care nu prețuiau valorile dreptului și ale democrației.

Calificarea acestui eveniment ca unul de excepție ar putea provoca unele îndoieli, mai cu seamă, în considerarea faptului că în drept excepționalismul nu poate reprezenta decât o valoare relativă și, din păcate, adeseori neglijată în unele sfere ale societății și chiar ale unor instituții naționale. Dar nu trebuie să uităm faptul că în momentele de răscruce ale istoriei naționale științele juridice au avut un rol important în promovarea drepturilor și libertăților cetățenilor și în instituirea unor reguli conforme cu imperativele democrației și ale statului de drept. Fără asemenea reguli orice societate ar fi sortită eșecului, iar drepturile și libertățile cetățenilor departe de o valorizare corespunzătoare. Marele filozof și jurist francez Alexis de Tocqueville spunea că după „ideea generală de virtute” nu cunoaște „alta mai frumoasă decât cea a drepturilor...”. Tot el adăuga că: „Nu există oameni mari lipsiți de virtute; fără respectul drepturilor nu există popoare mari” (Al. de Tocqueville, în *Despre Democrație în America*, Ed. Humanitas, București 2017, p. 304-305). Iar actualitatea și valoarea acestor aserțiuni nici nu mai poate fi pusă în discuție.

„Lupta pentru drept” și dreptate socială trebuie să fie una permanentă, căci mereu, în viața socială, apar obstacole în calea progresului și a prosperității națiunilor. Trăim într-o epocă în care procesele de globalizare se realizează într-un ritm extrem de rapid și cu consecințe pozitive indiscutabile, dar și cu unele provocări determinate de crizele generate de factori foarte diverși și uneori greu de perceput și controlat: crize economice, crize financiare, crize energetice, crize ecologice, crize sanitare etc. De aceea, lumea juridică trebuie să fie conștientă de noile realități și provocări, fără a uita că „Lupta pentru drept” (titlul unei cărți a marelui filozof și jurist Rudolf von Ihering) este una magnifică și folositoare. Până la urmă, astfel cum spunea Ihering, „dreptul se transformă prin luptă în poezie – căci lupta pentru drept este în realitate o poezie a caracterului uman” (R. von Ihering, *Lupta pentru drept*, Ed. All Beck, București 2002, p. 27).

Evoluțiile politice, sociale și tehnologice din ultimii ani, la nivel european și chiar planetar, nu ar trebui să eclipsesze sau să limiteze exercițiul liber și necondiționat al drepturilor și libertăților cetățenești. Aserțiunea de față nu este una exagerată în condițiile în care tendințele de restrângere sau limitare a acestor drepturi a fost uneori manifestă, mai cu seamă în timpul crizei de COVID-19. Din păcate la nivelul multor instituții naționale și chiar internaționale folosirea unor standarde duble, în varii materii, a fost o tendință greu de ignorat. Și nu sunt întâmplătoare, din acest punct de vedere, nici observațiile critice sau avertismentele promovate de unii oficiali importanți din unele organisme sau instituții internaționale. Astfel, de pildă, secretarul general al ONU., Antonio Guterres, a remarcat într-un mesaj public că „persoanele și drepturile lor sunt prioritare” (în *Retrosceso en los derechos humanos por pandemia es inaceptable*, apud <https://hchr.org.mx/>...). Un mesaj asemănător a fost transmis și de doamna Michele

Bachelet, Înalt Comisar ONU pentru drepturile omului, care avertiza că actuala criză sanitară riscă să se „transforme într-o catastrofă pentru drepturile omului”. Iar un atare avertisment este valabil, după părerea noastră, și în privința altor crize cu care se confruntă societatea contemporană.

Un for științific nu poate însă legifera și nici nu poate avea un atare scop, dar rolul său nu trebuie minimalizat, întrucât el poate propune soluții administrative și legislative raționale și exemplare în cele mai diverse materii ale dreptului, de la dreptul constituțional, la dreptul civil, la dreptul penal și procesual (civil și procesual). În același timp, o consultare a forului nostru științific de către legislativ, executiv și judiciar în promovarea unor proiecte normative cu un impact social și economic major ar putea fi deosebit de utilă, mai cu seamă în acele probleme de o importanță majoră și care sunt adeseori viu disputate la nivel politic și administrativ.

Activitatea ASJR se reflectă nu doar în acțiunile desfășurate la nivel instituțional, ci și prin lucrările științifice elaborate de membri săi și prin participarea la diverse congrese și conferințe organizate în țară și în străinătate. Din păcate însă criza sanitară care a debutat la începutul anului 2020 a afectat posibilitatea de organizare a unor acțiuni mai susținute, dar rămâne speranța că viitorul apropiat ne va permite o participare mai activă în viața cetății.

Avem însă îndreptățirea să apreciem că Prezidiul ASJR, împreună cu toți membri acestei instituții, vor reuși să continue tradiția promovată de fosta Academie de Științe Morale și Politice și să plaseze noul așezământ științific în rândul unor instituții similare și de mare prestigiu din spațiul Uniunii Europene, cum este cazul Academiei de Științe Morale și Politice din Franța (fondată în anul 1795) sau al Academiei Regale de Științe Morale și Politice din Spania (fondată în anul 1852).

Posibile traiectorii ale Academiei de Științe Juridice din România

Prof. univ. dr. **Tudorel TOADER**

Vicepreședinte al Academiei de Științe Juridice din România

Specialiștii diferitelor profesii s-au reunit în varii structuri, pentru eficientizarea demersurilor de realizare a binelui public, în general, a scopurilor respectivelor profesii, în special.

Academia de Științe Juridice din România a apărut și s-a structurat, într-o perioadă în care:

- sistemul normativ caută să se racordeze ritmurilor și standardelor europene, cunoscând astfel rapide și profunde modificări;

- legiuitorul, ordinar sau delegat, contribuie la ceea ce se numește inflație legislativă;

- sunt adoptate acte normative, soluții legislative, contrare principiilor, valorilor și exigențelor constituționale, uneori, legiferând contrar celor statuate deja ca fiind neconstituționale;

- în vederea asigurării practicii judiciare unitare, sunt adoptate prea multe Recursuri în interesul legii și prea multe Hotărâri prealabile, iar uneori, prin dezlegările date, intrându-se uneori subtil, în zone de legiferare ori în aceea a controlului de constituționalitate;

- egalitatea în fața legii rămâne, de multe ori, un deziderat frumos;

- uneori, directivele europene sunt transpuse cu întârziere, sau printr-o evidentă îndepărtare de la spiritul normei europene;

- din proprie inițiativă, parlamentul și-a pus propriile hotărâri sub controlul controlului de constituționalitate, după care, în unanimitate și-a criticat legea adoptată ca fiind neconstituțională;

- standardele Comisiei de la Veneția se bucură de o apreciere selectivă;

- prezumția de nevinovăție este o bucurie mult prea efemeră.

- se consideră, uneori, că „este constituțional ceea ce hotărâm noi”.

În același registru, enumerarea poate continua.

Fragilitatea cadrului normativ se constituie într-o reală obligație pentru Academia de Științe Juridice din România de a contribui la restabilirea normalității, a încrederii în valorile naționale, dar și a celor europene, în garantare și realizarea drepturilor și libertăților fundamentale.

Considerăm noi că Academia de Științe Juridice din România trebuie să reprezinte:

- forumul de dezbateră pentru toate profesiile juridice;

- să pună în dezbateră toate problemele juridice, fie că este vorba despre proiecte de acte normative, de interpretarea și aplicarea legii, de practica neunitară, de neconstituționalitate ori de neconvenționalitate;

- să devină un partener de dialog, cu rol consultativ, în opera de legiferare;

- cel puțin semestrial, să organizeze manifestări științifice naționale și/sau internaționale, pe teme actuale de interes comun;

- să asigure dialogul cu forurile similare din străinătate.

În această perspectivă, ASJR își poate realiza misiunea înființării, consolidează statutele diferitelor profesii juridice, contribuie la consolidarea statului de drept.

Academia de Științe Juridice din România – continuatoarea Academiei (Institutului) de Științe Morale și Politice

Prof. univ. dr. h.c. **Ovidiu PREDESCU**
Secretar general al ASJR

Este un fapt de netăgăduit că juriștii (ca formație și/sau profesie) au constituit de-a lungul timpului un factor determinant în crearea și dezvoltarea Academiei Române, sub cupola căreia au contribuit la afirmarea limbii române, a științei și culturii naționale, după care și-au asumat ca misiune de onoare promovarea culturii juridice și științei dreptului românesc.

Edificatoare în sensul celor menționate stau câteva date statistice, și anume: dintre cei 21 de membri fondatori ai Societății Literare Române (creată la 1 aprilie 1866) și, pe această cale a Academiei Române (în august 1867 Societatea Literară devenea Societatea Academică și, din anul 1879 „Institut Național”, sub denumirea de Academia Română), 11 aveau studii de drept. Totodată, din 1866 și până azi peste 20% dintre membrii Academiei Române (activi, corespondenți și de onoare) au fost absolvenți de drept ori au avut și studii juridice. Deopotrivă, nu trebuie uitat faptul că renumiți juriști care au făcut parte din cel mai înalt for academic al țării au fost oameni cu o cultură generală excepțională, cu preocupări remarcabile în domeniul literaturii, științelor, artelor etc. Cu titlu de exemplu, îi amintim aici pe: Vasile Alecsandri, George Barițiu, Ion Alexandru Brătescu-Voinești, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Dimitrie Gusti, Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Papiu Ilarian, Constantin Rădulescu Motru ș.a.

Între cele două conflagrații mondiale, atât la nivel european, cât și la cel național s-a manifestat un fenomen de întemeiere de noi academii pe domenii științifice, care se considerau insuficient luate în seamă în cadrul academiilor mari. În acest cadru, și din năzuința de a încuraja propășirea cercetării științifice juridice avansate, în anul 1939, la inițiativa unor profesori universitari de drept și înalți magistrați s-a înființat Institutul (Academia) de Științe Morale și Politice (Statutului său a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 33 din 9 februarie 1939). Institutul avea șase secțiuni: de Drept privat, de Drept public, de Drept roman și Istoria dreptului, de Drept internațional și de Drept comparat, de Științe politice, economice și financiare, de Sociologia și Filozofia dreptului. Această adevărată academie de ramură era alcătuită din 60 de membri titulari, 24 de membri corespondenți naționali (câte patru pentru fiecare secțiune) și 30 de membri de onoare.

Potrivit regulamentului institutului, activitatea acestuia se desfășura în cadrul a două sesiuni anuale, prima între 15 martie și 15 mai, cea de-a doua de la 15 noiembrie până la 15 decembrie. În primii ani, după modelul academic consacrat, Academia de Științe Morale și Politice a organizat dezbateri și conferințe și a editat publicații științifice apreciate. De asemenea, au avut loc discursuri de recepție urmate de cuvânt de răspuns pentru fiecare în parte.

Trebuie amintit că mari personalități ale vieții juridice românești de atunci au semnat Actul constitutiv al instituției din 23 noiembrie 1938 (de exemplu, G. G. Mironescu – președinte, Istrate Micescu, M. Eliescu, V. Dongoroz, Traian Ionașcu, Mircea Djuvara, Mircea Posa, Gr. Periețeanu ș.a.). Această „asociațiune științifică” avea ca scop declarat: „1. De a contribui la

progresul cercetărilor științifice în domeniul dreptului, al științelor sociale, financiare și economice; 2. De a conlucra la formularea principiilor ce sunt la baza vieții noastre naționale și a conștiinței juridice și morale a lumii civilizate, precum și regulilor ce călăuzesc progresul economic” (art. 2 din Statut).

În plus, o mențiune specială se cuvine a fi făcută cu privire la personalitățile care au animat prin contribuțiile lor științifice scurta perioadă de existență a acestei prime inițiative de instituționalizare academică specifică științelor juridice (odată cu instaurarea regimului comunist sub influență sovietică în România, institutul și-a încetat activitatea greu încercată și până atunci de evenimentele generate de cel de al Doilea Război Mondial). Astfel, cu titlu de exemplificare, printre membrii activi ai acestuia regăsim mari nume ale culturii românești, cum ar fi: profesorul de drept internațional și mare diplomat Nicolae Titulescu, membru al Academiei Române, președintele în funcție al Academiei Române, filosoful C. Rădulescu-Motru, Constantin Stoicescu, rectorul Universității din București, D. Lupu, președinte la Înalta Curte de Casație și Justiție, Al. C. Vîforeanu, procurorul general al Curții de Casație, V.V. Pella, ministrul României la Haga, profesorii Traian Ionașcu, V. Dongoroz, M. Eliescu ș.a.

Din anul 2015, experiența unică a Academiei (Institutului) de Științe Morale și Politice a fost preluată de Academia de Științe Juridice din România (ASJR) în vederea continuării și dezvoltării sale.

Înființată prin Legea nr. 139/2015, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 412 din 11 iunie 2015, „ASJR este continuatoarea în drepturi și preia tradițiile științifice ale Academiei de Științe Morale și Politice, înființată în anul 1939” [art. 1 alin. (3) din Legea nr. 139/2015]. Pentru membrii titulari, membrii corespondenți, membri de onoare și membrii asociați ai ASJR această înseamnă, pe de o parte, o mare onoare, dar și o mare responsabilitate împreună cu șansa de a duce mai departe scopul declarat al Academiei de Științe Morale și Politice amintit mai sus, pe de altă parte. Misiune deloc ușoară în contextul actual grevat de mai bine de un an de pandemia de Covid-19, dar și de marile schimbări care au loc în toate domeniile de activitate umană, inclusiv, dar mai ales prin tehnologiile IT, într-un mod rapid, imprevizibil și greu de controlat. Mai mult, sistemele de valori și de referință nu mai au mare lucru în comun cu cele de la sfârșitul veacului al XX-lea. Iar noile generații fac cu greu diferența dintre realitatea offline și cea online.

Evident, toate acestea influențează și evoluția dreptului, aflat într-un proces accelerat de mondializare și de adaptare la noile realități. Fenomenul juridic, în ansamblul său, trebuie reevaluat de la învățământul juridic superior, cercetarea științifică în domeniul dreptului și până la profesiile juridice sub toate formele lor de manifestare: magistrați, avocați, notari, consilieri juridici, executori judecătorești etc.

În consecință, membrii ASJR – personalități reprezentative ale științelor juridice – vor trebui să adopte o atitudine proactivă prin mijloacele specifice prevăzute în legea de înființare, organizare și funcționare, precum și prin statutul acestei academii de ramură, în câteva direcții, și anume: sprijinirea și promovarea științelor juridice și a învățământului superior juridic, sub toate formele, acțiunile și metodele directe și indirecte; inițierea unor propuneri de acte normative care să vizeze, printre altele, îmbunătățirea și sprijinirea activității profesiilor juridice, în special a unora care la acest moment funcționează în baza unui cadru normativ deficitar și neadaptat la cerințele și rigorile actuale (de pildă, profesia de consilier juridic care are și cel mai mare număr de membri); elaborarea unor puncte de vedere, opinii, realizarea unor evaluări în legătură cu evoluția diverselor fenomene juridice (de exemplu, starea justiției și a statului de drept, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv în condițiile noi și